

Roman Kulikowski

PROBLÉMY ZEMĚDĚLSKÝCH OBLASTÍ V POLSKU, 2002

Analýza dat z agrocensu 2002, který se týkal hodnocení přírodních podmínek, sociálních, organizačních, technických, produkčních a strukturálních charakteristik zemědělství, byla základem pro výběr 11 charakteristických negativních jevů, na jejichž základě byly vymezeny problémové zemědělské oblasti v Polsku. V 803 studovaných jednotkách (obce a města urbánně-zemědělského typu) nebyl zjištěn žádný negativní jev, ve 1202 dalších byly identifikovány 1-2 negativní jevy (úroveň zemědělství zde byla dobrá, ale s určitými viditelnými problémy). V další 591 jednotce bylo zemědělství považováno za problematické (výskyt 3-5 diagnostikovaných negativních charakteristik). Poslední skupina, kterou tvořila 451 jednotka, vykazovala 6 a více negativních jevů. Všechna tato území jsou znázorněna na mapě č. 1. V závěru příspěvku jsou uvedeny hlavní změny polského zemědělství v transformačním období.

Jan Munzar, Libor Elleder, Mathias Deutsch

KATASTROFÁLNÍ POVODEŇ V ÚNORU/BŘEZNU 1784 – PŘÍRODNÍ POHROMA EVROPSKÉHO ROZSAHU

Povodeň koncem zimy 1783/84 patří nejen na území České republiky, nýbrž i v celé řadě států Evropy k nejvýznamnějším extrémům svého druhu. Její územní rozsah zajistil této katastrofě výsadní místo v historii evropských povodní. Zasaženo bylo nejen povodí Vltavy a Labe, nýbrž také povodí Rýna, Dunaje a částečně i Odry (Lužická Nisa). V západní Evropě byly současně silně rozvodněny řeky Seina, Loira a Meusa (Maas).

Zima, která tuto katastrofální povodeň předcházela, byla neobyčejně sněžná, tuhá a dlouhá. Kolem 23. února 1784 došlo v západní Evropě k náhlému vpádu teplého vzduchu, který vedl k rychlému tání sněhu a později i ledu. Rozhodujícím momentem pro vznik povodní byly následné silné deště. Na většině řek došlo k rozlámání ledové pokrývky ve dnech 27. a 28. února, a to na hlavních a vedlejších tocích téměř současně. Maximální povodňová vlna se vyskytla většinou ve dnech 28. a 29. února, popř. 1. března (Tab.1). Kromě mimořádného regionálního rozsahu vytvořily „fenomén povodně 1784“ také její mimořádná dynamika a rekordní kulminační stavy. Např. na Vltavě v Praze stoupla hladina řeky během pouhých 12 hodin o cca 4 metry. Tento dlouholetý rekord nebyl překonán ani za dešťové povodně v srpnu 2002, která dosavadní extrémní průtok zimní povodně 1784 odsunula na druhé místo. Ale např. na Mosele v Trevíru a na Rýně v Kolíně nad Rýnem si povodeň 1784 své prvenství udržela dodnes.

Nebezpečnost mimořádné dynamiky povodní smíšeného typu, kam patří i případ z roku 1784, dokazují způsobené velké škody včetně ztrát na životech. Studium podobných extrémů má proto zásadní význam pro varovnou povodňovou službu i protipovodňovou ochranu vůbec.

Eva Kallabová, Bohumil Frantál

VYUŽÍVÁNÍ TELEKOMUNIKAČNÍCH A INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ OBYVATELI MALÝCH MORAVSKÝCH MĚST

Jednou z klíčových otázek týkajících se problematiky regionálního rozvoje v současné „informační společnosti“ je otázka dostupnosti a možností využívání nových telekomunikačních a informačních technologií. Mobilní telefony, faxy, počítače, internet a další technologie, jejich rozšíření, způsob a míra využívání, stejně jako znalosti a dovednosti s nimi spojené, představují jeden ze základních elementů, které by měly umožnit České republice stát se součástí moderního informačního světa jako dynamická, vzdělaná a konkurenceschopná společnost. Přitom hlavním problémem souvisejícím s dostupností telekomunikačních technologií a s existencí rozdílů v možnosti profitovat z jejich využívání není ani tak otázka všeobecného technologického rozvoje, jako spíše otázka sociální a regionální diferenciaci. Autoři se ve svém příspěvku, který vychází z dat získaných vlastním výzkumem, zabývají touto problematikou, přičemž se zaměřují na využívání telekomunikačních a informačních technologií konkrétně ve vztahu k obyvatelům malých moravských měst.

Anton Michálek

REGIÓNY S NÍZKÝM PŘÍJMEM OBYVATELSTVA NA SLOVENSKU

Slovensko se do roku 1989 vyznačovalo egalitářskou společností. V posledních 15 letech však došlo k výrazným změnám, které můžeme označit jako rozevírání nůžek v příjmech obyvatelstva. V tomto období Slovensko zaznamenalo nárůst příjmových (ale i dalších) nerovností obyvatelstva, což výrazně (spolu s dalšími faktory) změnilo sociální stratifikaci společnosti. Část populace skutečnými reformami a transformací získala (dosahuje výrazně vysokých příjmů), zatímco větší část populace

(podle statistických údajů i podle průzkumů veřejného mínění) „ztratila“ a trpí nedostatkem finančních zdrojů. Nerovnost v příjmech obyvatelstva a domácností je i výrazně prostorově diferencovaná, což znamená, že úroveň příjmů je podmíněná i geograficky. Z těchto důvodů je příspěvek zaměřený nejen na sledování úrovně příjmu domácností (obyvatel) podle vybraných sociálně-demografických skupin, ale i na prostorovou diferenciaci příjmů s důrazem na identifikaci regionů (okresů) s nejvyšší koncentrací nízkopříjmového obyvatelstva. Dosažené výsledky jsou významné nejen z poznávacího aspektu, ale mohou mít i aplikační dopad v sociální, regionální a komunální politice, především při tvorbě sociálních programů a koncepcí zaměřených na zapojení chudého obyvatelstva a obyvatelstva s nízkými příjmy do společnosti.

Pavel Klapka, Gabriela Křemenová, Stanislav Martinát
VYBRANÉ SOCIOECKONOMICKÉ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ STRUKTURU KRAJINY V
REGIONECH VRCHLABÍ A VIMPERK. ANALÝZA, KONSEKVENCE, UDRŽITELNOST

Článek se zabývá změnami sekundární krajinné struktury hodnocené na základě analýzy vybraných socioekonomických faktorů ve dvou modelových regionech: Vrchlabsku a Vimpersku. Výsledné změny využití území jsou komentovány z pozice konceptu udržitelnosti. Článek se rovněž pokouší najít vztahy mezi změnami socioekonomických faktorů a změna ve využití území.